

**TOELICHTINGSNOTA BIJ HET REGLEMENT
VAN DE AUTORITEIT VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN EN MARKTEN TOT WIJZIGING
VAN HET REGLEMENT VAN DE AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE DIENSTEN EN MARKTEN
BETREFFENDE DE ERKENING VAN
COMPLIANCEOFFICERS**

I. Algemene overwegingen

In het kader van de initiatieven ter versterking van het vertrouwen in de financiële sector heeft de sub-working group on regulatory and supervisory issues van de High Level Expert Group, die door de Minister van Financiën in 2015 werd opgericht, onder meer gewerkt rond de compliancefunctie in financiële instellingen.

De algemene doelstelling van deze subwerkgroep inzake compliance is het versterken van de grondslag van de compliancefunctie binnen de gereglementeerde ondernemingen, om de integriteit van de financiële sector en het vertrouwen van de consumenten in die sector te helpen vergroten. De groep heeft met name geconcludeerd dat de respectieve benaderingen van de FSMA en de NBB in verband met de beoordeling van de voorwaarden inzake deskundigheid en professionele betrouwbaarheid ("fit & proper") van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie nader op elkaar moeten worden afgestemd.

Wat het luik "deskundigheid" betreft, zijn de artikelen 23, § 1, tweede lid, van de wet van 25 oktober 2016, 39, § 1, tweede lid, en 199, § 1, tweede lid, van de wet van 3 augustus 2012, en 206, § 1, tweede lid, en 317, § 1, tweede lid, van de wet van 19 april 2014 gewijzigd door de wet van 5 december 2017 om te verduidelijken dat de FSMA, bij reglement, de minimum voorwaarden kan vastleggen waaraan dient te worden voldaan inzake het vereiste van passende deskundigheid, met inbegrip van de modaliteiten van de procedure voor de beoordeling van dat vereiste.

Het door de sub-working group on regulatory and supervisory issues verdedigde standpunt hield met name in dat het examen dat deel

**NOTE EXPLICATIVE JOINTE AU RÈGLEMENT
DE L'AUTORITÉ DES SERVICES ET MARCHÉS
FINANCIERS MODIFIANT LE RÈGLEMENT DE
L'AUTORITÉ DES SERVICES ET MARCHÉS
FINANCIERS RELATIF À L'AGRÈMENT DES
COMPLIANCE OFFICERS**

I. Considérations générales

Dans le cadre des initiatives visant à renforcer la confiance dans le secteur financier, le sub-working group on regulatory and supervisory issues du High Level Expert Group, qui a été créé par le Ministre des Finances en 2015, s'est notamment penché sur la fonction de compliance dans les établissements financiers.

L'objectif général poursuivi par ce sub-working group en matière de compliance est d'accroître l'assise de la fonction de compliance au sein des entreprises réglementées afin de contribuer à renforcer l'intégrité du secteur financier et la confiance des consommateurs dans ce secteur. Le groupe a notamment conclu qu'il convenait d'aligner davantage les approches de la FSMA et de la BNB pour l'appréciation des conditions d'expertise et d'honorabilité professionnelle ("fit & proper") des personnes responsables de la fonction de compliance.

S'agissant du volet "expertise", les articles 23, § 1^{er}, alinéa 2 de la loi du 25 octobre 2016, 39, § 1^{er}, alinéa 2 et 199, § 1^{er}, alinéa 2 de la loi du 3 août 2012, et 206, § 1^{er}, alinéa 2 et 317, § 1^{er}, alinéa 2 de la loi du 19 avril 2014 ont été modifiés par la loi du 5 décembre 2017 afin de préciser que la FSMA pouvait, par règlement, fixer les conditions minimales à remplir en ce qui concerne l'exigence d'expertise adéquate, notamment les modalités liées à la procédure d'appréciation de cette exigence.

La position défendue par le sub-working group on regulatory and supervisory issues visait notamment à ce que l'examen mis en place dans

uitmaakt van de erkenningsregeling voor de complianceofficers van de FSMA, in het kader van haar opdrachten inzake het toezicht op de gedragsregels, ook als criterium kan worden gebruikt bij de beoordeling, door de NBB en de FSMA als prudentiële toezichthouder, van het vereiste van deskundigheid in hoofde van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie.

In dit verband hebben de NBB en de FSMA een gezamenlijke aanpak ontwikkeld om de vereisten van beide toezichthouders inzake de beoordeling van de deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie beter op elkaar af te stemmen. De FSMA heeft gestalte gegeven aan deze aanpak door de aanvulling van het reglement van 27 oktober 2011 betreffende de erkenning van complianceofficers, met bepalingen over de deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie bij de gereguleerde ondernemingen die onder haar bevoegdheid als prudentiële toezichthouder vallen. De NBB heeft van haar kant ook een reglement over de deskundigheid van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie opgesteld.

Zo wordt er met dit reglement naar gestreefd een grotere administratieve transparantie te verzekeren met betrekking tot de minimumvereisten waarmee de FSMA rekening moet houden bij voornoemde beoordeling, en er aldus voor te zorgen dat de kandidaat-verantwoordelijken voor de compliancefunctie die aan een dergelijke beoordeling worden onderworpen, hiervoor de nodige voorbereidingen kunnen treffen in een transparant kader. De in dit reglement vastgestelde regels mogen in geen geval een beperking inhouden van de beoordelingsvrijheid waarover de FSMA noodzakelijkerwijs moet beschikken bij de beoordeling van voornoemd vereiste.

Het reglement brengt ook bepaalde wijzigingen aan in de erkenningsvoorwaarden voor de complianceofficers, onder meer in de voorwaarden inzake passende ervaring en beroepskennis. Er worden ook twee nieuwe erkenningsvoorwaarden toegevoegd om het van de erkende complianceofficers verwachte excellentieniveau nog verder te verhogen. Op

le système d'agrément des compliance officers de la FSMA, dans le cadre de ses missions de contrôle des règles de conduite, puisse également servir d'élément d'appréciation dans le cadre de l'appréciation de l'exigence d'expertise des responsables de la fonction compliance par la BNB et la FSMA en tant qu'autorité de contrôle prudentiel.

À cet égard, la BNB et la FSMA ont mis au point une approche commune pour favoriser l'harmonisation des exigences des deux autorités de contrôle en matière d'appréciation de l'expertise des responsables de la fonction de compliance. La FSMA a transposé cette approche en complétant le règlement du 27 octobre 2011 relatif à l'agrément des compliance officers par des dispositions relatives à l'expertise des responsables de la fonction de compliance dans les entreprises réglementées relevant de ses compétences de contrôle prudentiel. De son côté, la BNB a aussi élaboré un règlement relatif à l'expertise des responsables de la fonction de compliance.

Ainsi, le présent règlement tend à garantir une transparence administrative accrue en ce qui concerne les exigences minimales dont doit tenir compte la FSMA dans l'appréciation susmentionnée, et ainsi faire en sorte que les candidats à un poste de responsable de la fonction de compliance qui sont soumis à ce type d'appréciation puissent procéder aux préparatifs nécessaires à cette fin dans un cadre transparent. Les règles fixées dans le présent règlement ne peuvent en aucun cas restreindre la liberté d'appréciation dont doit nécessairement bénéficier la FSMA dans l'appréciation de l'exigence précitée.

Le règlement apporte également certaines adaptations aux conditions d'agrément des compliance officers, notamment en ce qui concerne les conditions d'expérience adéquate et de connaissances professionnelles. Deux conditions d'agrément supplémentaires sont également ajoutées afin de renforcer encore le niveau d'excellence attendu des compliance

die manier brengt de FSMA de gevolgde benadering bij de erkenning van de complianceofficers in overeenstemming met de gevolgde benadering bij het onderzoek van het "fit & proper"-karakter door de prudentiële toezichthouder.

Tot slot definieert dit reglement de procedure en de voorwaarden voor de erkenning van het examen waarvoor de kandidaat-complianceofficers moeten slagen. Het regelt ook de erkenning die de opleidingsinstellingen voortaan van de FSMA moeten verkrijgen opdat hun opleidingen in aanmerking zouden kunnen worden genomen in het kader van de permanente opleiding van de complianceofficers. De verplichting tot erkenning van de opleidingen als dusdanig is geschrapt.

II. Ingevoerde regeling

A. Aanpassingen van de erkenningsvoorwaarden voor de complianceofficers

Wat de ervaringsvoorwaarde betreft, moet de gereglementeerde onderneming, met name aan de hand van de beschrijvingen van de eerder door de kandida(a)t(e) uitgeoefende functies, steeds aantonen dat hij/zij gedurende ten minste drie jaar passende ervaring heeft opgedaan. De in de oorspronkelijke reglement bepaalde voorwaarden inzake de soorten ondernemingen waarbij die ervaring moet worden opgedaan, en inzake de inhoud van de toegepaste regels, zijn geschrapt om de nadruk te leggen op de inhoud van de uitgeoefende functies in het kader van die eerder opgedane ervaring. Opdat die ervaring passend zou kunnen worden geacht, is het belangrijk dat de betrokken persoon, bij de uitoefening van zijn functies, een beoordelingsverantwoordelijkheid heeft gedragen met betrekking tot de toepassing van de gedragsregels. Dit betekent dus dat de ervaring opgedaan in het kader van functies waarbij de kandida(a)t(e) zich beperkte tot de toepassing van de gedragsregels op basis van precieze instructies die hij/zij - zonder enige beoordelingsmogelijkheid - moest opvolgen, niet in aanmerking kan worden genomen. Ook relevante ervaring opgedaan buiten gereglementeerde ondernemingen,

officers agréés. Ce faisant, la FSMA harmonise l'approche suivie lors de l'agrément des compliance officers avec celle adoptée lors de l'examen du caractère "fit & proper" par le contrôleur prudentiel.

Enfin, le présent règlement définit la procédure et les conditions d'agrément de l'examen que doivent réussir les candidats compliance officers. Il règle également l'agrément que les organismes de formation devront dorénavant obtenir de la FSMA pour que leurs formations puissent être prises en considération dans le cadre des formations permanentes des compliance officers. L'obligation d'agrément des formations en tant que telles est quant à elle supprimée.

II. Régime adopté

A. Adaptations des conditions d'agrément des compliance officers

En ce qui concerne la condition d'expérience, l'entreprise réglementée doit toujours démontrer, notamment au moyen des descriptions des fonctions exercées antérieurement par le ou la candidat(e), qu'il ou elle a acquis une expérience adéquate durant une période d'au moins trois ans. Les conditions formelles prévues dans le règlement initial relatives aux types d'entreprises au sein desquelles cette expérience doit avoir été acquise et au contenu des règles appliquées sont supprimées afin de mettre l'accent sur le contenu des fonctions exercées dans le cadre de cette expérience antérieure. Afin que cette expérience soit considérée comme adéquate, il importe que, dans l'exercice de ses fonctions, la personne concernée ait disposé d'une responsabilité de jugement, c'est-à-dire d'un pouvoir d'appréciation quant à l'application des règles de conduite. En d'autres termes, ne pourrait être retenue une expérience acquise dans le cadre de fonctions dans lesquelles le ou la candidat(e) se limitait à appliquer les règles de conduite selon des instructions précises, qu'il ou elle devait exécuter sans aucune faculté de jugement. Une expérience pertinente acquise en dehors d'entreprises réglementées, comme par

bijvoorbeeld in een advocatenkantoor of een consultancybedrijf, kan in aanmerking worden genomen. Wel dient de werkomgeving inhoudelijk gelijkenissen of raakvlakken te vertonen met de functies van een complianceofficer bij een gereglementeerde onderneming en met de gereglementeerde onderneming waar de kandidaat wordt benoemd. De activiteiten, de omvang en de complexiteit van de onderneming zijn factoren die zullen meespelen bij de beoordeling. Ook zal op een proportionele manier rekening worden gehouden met de inhoud van de regels die de kandidaat-complianceofficer diende toe te passen in het kader van zijn eerder opgedane ervaring, om te kunnen garanderen dat zij een zekere gelijkenis vertonen met de regels die hij in het kader van zijn functie als erkend complianceofficer zal moeten toepassen.

In geval van mobiliteit van de complianceofficer kan de voorwaarde inzake passende ervaring bij elke nieuwe erkenningsaanvraag opnieuw worden onderzocht om rekening te houden met de specifieke kenmerken van de onderneming waarbij de complianceofficer wordt aangewezen.

Om te garanderen dat de opgedane ervaring nog steeds pertinent is in een permanent evoluerende reglementaire context, wordt ook verduidelijkt dat die passende ervaring integraal moet zijn opgedaan tijdens de periode van zes jaar vóór de datum waarop de erkenningsaanvraag wordt ingediend.

Wat de voorwaarde inzake beroepskennis betreft, blijft de regel behouden op grond waarvan de gereglementeerde onderneming moet aantonen dat de kandida(a)t(e) voldoende kennis van de gedragsregels heeft verworven en behouden, met name door de verplichting om te slagen voor een examen dat wordt afgenomen door een opleidingscentrum waarvan de examens zijn erkend. Voortaan zullen die examens door de FSMA en de NBB worden erkend. De voorwaarden en de procedure met betrekking tot de erkenning van de examens worden gedefinieerd in de artikelen 9 tot 11 van dit reglement.

exemple dans un cabinet d'avocats ou dans une entreprise de consultance, peut entrer en ligne de compte. En revanche, l'environnement de travail doit, sur le plan du contenu, montrer des similitudes ou des points communs avec les fonctions d'un compliance officer d'une entreprise réglementée et avec l'entreprise réglementée au sein de laquelle le candidat est nommé. Les activités de l'entreprise, ainsi que sa taille et sa complexité, sont des facteurs qui joueront un rôle dans l'appréciation. De plus, il sera tenu compte, de manière proportionnelle, du contenu des règles que le candidat compliance officer a été amené à appliquer dans le cadre de cette expérience antérieure pour s'assurer d'une certaine similitude avec celles qu'il sera amené à appliquer dans le cadre de ses fonctions de compliance officer agréé.

En cas de mobilité d'un compliance officer, la condition d'expérience adéquate a vocation à être ré-examinée à chaque nouvelle demande d'agrément afin de tenir compte des particularités de l'entreprise au sein de laquelle le compliance officer est désigné.

Afin d'assurer que l'expérience acquise est toujours pertinente dans un contexte réglementaire en permanente évolution, il est également précisé que cette expérience adéquate doit avoir été acquise dans sa totalité au cours de la période de six ans précédant la date d'introduction de la demande d'agrément.

En ce qui concerne la condition de connaissances professionnelles, la règle en vertu de laquelle l'entreprise réglementée doit démontrer que le ou la candidat(e) a acquis et conservé des connaissances suffisantes en matière de règles de conduite est maintenue, notamment par le biais d'une obligation de réussir un examen auprès d'un organisme de formation dont les examens sont agréés. Dorénavant, ces examens seront agréés par la FSMA et la BNB. Les conditions et la procédure d'agrément des examens sont définies aux articles 9 à 11 du présent règlement.

In die erkenningsvoorwaarden blijft het onderscheid behouden tussen het examen dat voor de bank- en beleggingsdienstensector, enerzijds, en het examen dat voor de verzekeringssector, anderzijds, wordt georganiseerd. Die examens zullen een theoretisch en een praktisch deel moeten omvatten. Het praktische deel van het examen bestaat uit twee modules, waarvan één module ("module A") optioneel is in functie van de activiteiten van de instelling. Het gaat daarbij meer bepaald om:

- i. een "AML"-module voor de verzekeringsondernemingen: deze module dient niet te worden gevolgd door de kandidaat-complianceofficers bij verzekeringsondernemingen die geen levensverzekeringsactiviteiten aanbieden; en
- ii. een module "beleggingsdiensten" voor de gereglementeerde ondernemingen van de bank- en beleggingsdienstensector: deze module dient niet te worden gevolgd door de kandidaat-complianceofficers bij banken, beheervennootschappen van ICB's, zelfbeheerde ICB's of beheerders van openbare AICB's die geen beleggingsdiensten aanbieden.

Artikel 3, § 3, bepaalt in dit verband dat de gereglementeerde onderneming de FSMA onverwijld dient te verwittigen indien zij nieuwe activiteiten ontwikkelt die de complianceofficer ertoe verplichten om binnen een termijn van één jaar voor voornoemde optionele module te slagen.

Het spreekt tevens voor zich dat de attesten die worden uitgereikt bij het slagen voor het examen, duidelijk vermelden welke modules de kandidaat met succes heeft afgelegd.

Tot slot houdt deze bepaling rekening met het feit dat iemand ervoor kan hebben geopteerd om het examen af te leggen zonder onmiddellijk als erkend complianceofficer bij een gereglementeerde onderneming te worden aangewezen. In dat geval wordt verwacht dat zijn kennis, vanaf het slagen voor het examen, up-to-date wordt gehouden aan de hand van opleidingen met een minimumduur van 20 uur om de drie jaar. Voor de kandidaat-

Ces conditions d'agrément maintiennent la distinction opérée entre l'examen organisé pour le secteur des services bancaires et d'investissement, d'une part, et pour le secteur des assurances, d'autre part. Ces examens devront comporter une partie théorique et une partie pratique. La partie pratique de l'examen consiste en deux modules, dont l'un ("module A") est optionnel en fonction des activités de l'établissement. Il s'agit en particulier des modules suivants :

- i. un module "AML" destiné aux entreprises d'assurance : les candidats compliance officers désignés au sein des entreprises d'assurance ne proposant pas de services d'assurance-vie ne sont pas tenus de suivre ce module ; et
- ii. un module "services d'investissement » destiné aux entreprises réglementées du secteur bancaire et des services d'investissement : les candidats compliance officers au sein de banques, de sociétés de gestion d'OPC, d'OPC auto-gérés ou de gestionnaires d'OPCA publics n'offrant pas de services d'investissement ne sont pas tenus de suivre ce module.

L'article 3, § 3, prévoit à cet égard que l'entreprise réglementée doit avertir sans délai la FSMA si elle développe de nouvelles activités qui obligent le compliance officer à réussir le module optionnel précité dans un délai d'un an.

En outre, il va de soi que les attestations délivrées en cas de réussite de l'examen mentionnent clairement quels modules le candidat a réussis.

Enfin, cette disposition tient compte du fait qu'une personne peut avoir fait le choix de passer l'examen sans être désignée immédiatement comme compliance officer agréé au sein d'une entreprise réglementée. Dans ce cas, il est attendu que ses connaissances soient maintenues à niveau, à dater de la réussite de l'examen, par des formations d'une durée minimale de 20 heures tous les trois ans. Pour les candidats compliance officers qui

complianceofficers die eerder al bij een gereguleerde onderneming waren aangewezen (en dus door de FSMA waren erkend), en die bij die gelegenheid voor het examen zijn geslaagd, zal de FSMA bij de nieuwe erkenningsprocedure rekening houden met de manier waarop zij de voor hen geldende verplichting tot permanente opleiding hebben nageleefd bij de uitoefening van hun eerdere functies als erkend complianceofficer. In dat geval zal de aan te tonen minimumduur van de permanente opleiding vanaf het slagen voor het examen, 40 uur bedragen om de drie jaar, wat overeenstemt met de in artikel 3, § 3, vereiste minimumduur van de permanente opleiding voor de erkende complianceofficers.

In artikel 3, § 3, van het reglement wordt immers verduidelijkt dat de erkende complianceofficers, om te allen tijde aan de voorwaarde inzake beroepskennis te voldoen, aan een permanent opleidingsprogramma met een minimumduur van 40 uur om de drie jaar moeten deelnemen bij een opleidingscentrum dat, op advies van de NBB, door de FSMA is erkend conform afdeling VI van het reglement. Indien die voorwaarde niet wordt nageleefd, zou de erkenning van de complianceofficer door de FSMA kunnen worden herroepen conform artikel 87bis, § 3, van de wet van 2 augustus 2002.

Meer algemeen moeten de gereguleerde ondernemingen er ook op toezien dat de andere personen die met de compliancefunctie zijn belast (de medewerk(st)ers van de compliancecel van de gereguleerde onderneming), ook aan opleidingen deelnemen met een minimumduur van 20 uur om de 3 jaar (zie artikel 5, tweede lid, van dit reglement).

Kort samengevat, kunnen zich, wat de permanente opleiding betreft, de volgende concrete situaties voordoen:

- de verantwoordelijke voor de compliancefunctie: hij moet, vanaf het moment waarop hij zijn erkenning verkrijgt, minimum 40 uur deelnemen aan opleidingen over een periode van 3 jaar; doet hij dat niet, dan zou de FSMA zijn erkenning kunnen herroepen;

étaient déjà été précédemment désignés au sein d'une entreprise réglementée (et donc agréés par la FSMA), et qui ont réussi l'examen à cette occasion, la FSMA tiendra compte, lors de la nouvelle procédure d'agrément, de la manière dont ils ont respecté leur obligation de formation permanente dans le cadre de l'exercice de leurs précédentes fonctions de compliance officer agréé. Dans ce cas, la durée minimale de la formation permanente à justifier depuis la réussite de l'examen sera de 40 heures tous les trois ans, ce qui correspond à la durée minimale de la formation permanente requise à l'article 3, § 3 pour les compliance officer agréés.

Il est en effet précisé à l'article 3, § 3 du règlement que pour satisfaire en permanence à la condition de connaissances professionnelles, les compliances officers agréés doivent participer à un programme de formation permanente d'une durée minimale de 40 heures tous les trois ans auprès d'un organisme de formation agréé par la FSMA, sur avis de la BNB, conformément à la section VI du règlement. À défaut de respecter cette condition, l'agrément du compliance officer pourrait être révoqué par la FSMA conformément à l'article 87bis, § 3 de la loi du 2 août 2002.

Plus généralement, les entreprises réglementées doivent également veiller à ce que les autres personnes chargées de la fonction de compliance (les collaborateurs(trices) de la cellule compliance de l'entreprise réglementée) participent elles aussi à des formations pendant au moins 20 heures tous les trois ans (cf. article 5, alinéa 2 du présent règlement).

En résumé, les cas concrets suivants peuvent se présenter en matière de formation permanente :

- le responsable de la fonction de compliance : il doit participer, à dater de son agrément, à au moins 40 heures de formation sur une période de trois ans ; à défaut, la FSMA pourrait révoquer son agrément.

- een persoon die het examen succesvol heeft afgelegd maar nog niet als complianceofficer bij een gereglementeerde onderneming is aangewezen, en die later, op het moment waarop hij alsnog als complianceofficer bij een gereglementeerde onderneming wordt aangewezen, wil laten gelden dat hij voor het examen is geslaagd: die persoon moet, vanaf het slagen voor het examen, minimum 20 uur deelnemen aan opleidingen over een periode van 3 jaar. Dit geldt ook als de persoon, op het moment waarop hij voor het examen slaagt, niet met een complianceopdracht bij een gereglementeerde onderneming is belast; zo niet, zou die persoon niet kunnen laten gelden dat hij voor het examen is geslaagd in het kader van een erkenningsprocedure die zal starten op het moment waarop hij als complianceofficer bij een gereglementeerde onderneming wordt aangewezen (zie artikel 3, § 1, 3°, b, van het reglement);

- een persoon die al als verantwoordelijke voor de compliancefunctie is aangewezen, maar die, overeenkomstig artikel 2, § 2, van het reglement, het examen nog moet afleggen: die persoon wordt ingeschreven op de voorlopige lijst van erkende complianceofficers en is nog niet onderworpen aan de verplichting tot permanente opleiding, maar zal, binnen twaalf maanden na zijn inschrijving op de voorlopige lijst, de opleiding ter voorbereiding van het examen moeten volgen en voor het examen moeten slagen. Die persoon zal, onmiddellijk nadat hij voor het examen is geslaagd, minimum 40 uur moeten deelnemen aan opleidingen over een periode van 3 jaar (zie artikel 3, § 2, van het reglement);

- medewerkers van de verantwoordelijke voor de compliancefunctie die met complianceopdrachten zijn belast: zij moeten minimum 20 uur deelnemen aan opleidingen over een periode van 3 jaar (zie artikel 5, tweede lid, van het reglement).

Ook de voorwaarden voor de vrijstelling van het examen zijn herzien: de complianceofficers die in aanmerking kwamen voor de overgangsbepaling van artikel 6 van het reglement (i.e. de complianceofficers die op 1 april 2011 in functie waren), blijven vrijgesteld

- une personne ayant réussi l'examen mais qui n'est pas encore désignée en qualité de compliance officer au sein d'une entreprise réglementée et qui souhaite pouvoir se prévaloir ultérieurement de la réussite de l'examen au moment d'une telle désignation: cette personne doit participer, à dater de la réussite de l'examen, à au moins 20 heures de formation sur une période de trois ans. Ceci vaut même si cette personne n'est pas, au moment de la réussite de l'examen, chargée de missions de compliance au sein d'une entreprise réglementée; à défaut, cette personne ne pourrait se prévaloir de la réussite de l'examen dans le cadre de la procédure d'agrément qui sera entamée au moment de sa désignation comme compliance officer au sein d'une entreprise réglementée (cf. article 3, § 1^{er}, 3°, b du règlement).

- une personne ayant déjà été désignée responsable de la fonction de compliance mais devant encore passer l'examen, conformément à l'article 2, § 2, du règlement : elle est alors inscrite sur la liste provisoire des compliance officers agréés et elle n'est pas encore soumise à l'obligation de formation permanente, mais elle devra, dans les douze mois de son inscription sur la liste provisoire, suivre la formation préparatoire à l'examen et passer celui-ci. Elle devra participer à au moins 40 heures de formation sur une période de trois ans dès la réussite de l'examen (cf. article 3, § 2 du règlement) ;

- des collaborateurs du responsable de la fonction de compliance chargés de missions de compliance : ils doivent participer à au moins 20 heures de formation sur une période de trois ans (cf. article 5, alinéa 2 du règlement).

Les conditions de la dispense d'examen ont également été revues : les compliance officers qui ont bénéficié de la disposition transitoire de l'article 6 du règlement (à savoir ceux qui étaient en fonction à la date du 1^{er} avril 2011) restent dispensés de l'examen. La condition selon

van het examen. De voorwaarde op grond waarvan die personen soortgelijke functies als die van een complianceofficer hebben uitgeoefend tijdens de periode van drie jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag, is geschapt, omdat zij al gedeeltelijk door het vereiste van passende ervaring is gedekt. De voorwaarde van de naleving van de verplichting tot permanente opleiding is dan weer behouden. Ook wordt verduidelijkt dat die vrijstelling enkel geldt als de betrokken complianceofficer in dezelfde activiteitssector blijft. Aangezien er verschillende onderscheiden examens per activiteitssector zijn, zou de complianceofficer van een kredietinstelling die op 1 april 2011 in functie was en die bij een verzekeringsonderneming zou worden aangewezen, bijvoorbeeld niet in aanmerking kunnen komen voor de vrijstelling van het examen bij die nieuwe erkenningsprocedure.

Tot slot dienen de kandidaat-verantwoordelijken voor de compliancefunctie over de nodige vaardigheden te beschikken en blijk hebben gegeven van professioneel gedrag. Deze componenten zijn geënt op de componenten die aan bod komen in de circulaire NBB_2013_02 van 17 juni 2013.

“Vaardigheden” (“skills”) geven aan wat iemand kan. Ze worden ingezet om een bepaald gedrag te laten zien in bepaalde situaties. Toegepast op de compliancefunctie gaat het hierbij o.a. over het onafhankelijke beoordelingsvermogen en het gewicht dat de betrokkene in de schaal kan leggen bij het besluitvormingsproces van de instelling. Het is niet de bedoeling dat de FSMA afzonderlijke vaardigheden toetst; er zal eerder worden gekeken naar de manier waarop de instelling rekening heeft gehouden met de component “vaardigheden” bij haar interne beoordelingsproces van de kandidaat.

“Professioneel gedrag” verwijst naar observeerbaar gedrag waarin de normen en waarden van de beroepsuitoefening (de beroepsethiek) zichtbaar zijn en tot uitdrukking komen in het dagelijks handelen. Meer in het bijzonder gaat het over het gedrag dat vereist is om de naleving van toepasselijke regelgeving in de financiële sector te verzekeren en, ruimer gezien, om de belangen van de instelling en haar

laquelle ces personnes doivent avoir exercé des fonctions analogues à celles d’un compliance officer au cours des trois années précédant la demande d’agrément a été supprimée, étant donné qu’elle est déjà, en partie, couverte par l’exigence d’expérience adéquate. La condition du respect de l’obligation de formation permanente est quant à elle maintenue. Il est également précisé que cette dispense ne vaut que si le compliance officer concerné reste dans le même secteur d’activités. Vu l’existence d’examens distincts par secteur d’activités, le compliance officer d’un établissement de crédit par exemple qui était en fonction au 1^{er} avril 2011 et qui serait désigné au sein d’une entreprise d’assurance ne pourrait pas bénéficier de la dispense d’examen pour cette nouvelle procédure d’agrément.

Enfin, les candidats à un poste de responsable de la fonction de compliance doivent disposer des compétences nécessaires et faire preuve d’un comportement professionnel. Ces composantes sont inspirées de celles qui figurent dans la circulaire NBB_2013_02 du 17 juin 2013.

Les “compétences” (skills) se réfèrent à ce qu’un individu est capable de faire. Elles servent à adopter un comportement précis dans certaines situations. En ce qui concerne la fonction de compliance, citons notamment l’indépendance de jugement ainsi que le poids que l’intéressé est capable de mettre dans la balance en matière de prise de décision au sein de l’établissement. Il ne s’agit pas pour la FSMA d’évaluer les compétences une à une ; l’évaluation portera plutôt sur la manière dont l’établissement a pris en compte la composante “compétences” dans son processus interne d’évaluation du candidat.

Le “comportement professionnel” porte sur le comportement observable, d’où ressortent, dans les activités quotidiennes, les normes et valeurs de l’exercice de la profession. Il s’agit plus particulièrement du comportement requis pour garantir le respect de la réglementation applicable au secteur financier et, plus largement, pour protéger les intérêts de l’établissement et de sa clientèle, des

cliënten, collega's, tegenpartijen en andere stakeholders, en de gemeenschap in haar geheel te beschermen. Professioneel gedrag moet komen van de persoon zelf, maar wordt mede bepaald door de omgeving waarin deze fungeert (bijvoorbeeld beroepscode, interne gedragsregels van instellingen). Algemeen gesproken kan een persoon worden geacht hieraan te voldoen als geen indicaties voorhanden zijn die in de richting van het tegendeel wijzen. Indien de persoon eerder al in contact stond met de FSMA, speelt die eerdere relatie een rol. Ook kan contact genomen worden met personen waarmee de betrokkene in het verleden reeds in professioneel verband heeft gehandeld (de zogenaamde "referenties").

B. Vereiste van deskundigheid in hoofde van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie bij gereglementeerde ondernemingen die onder prudentieel toezicht van de FSMA staan

In het reglement van 27 oktober 2011 wordt een nieuwe afdeling ingevoegd die handelt over de vereisten van deskundigheid in hoofde van de verantwoordelijken voor de compliancefunctie bij gereglementeerde ondernemingen die onder prudentieel toezicht van de FSMA staan, i.e. de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies, de zelfbeheerde ICB's, de beheervenootschappen van ICB's en de beheerders van openbare AICB's.

Net zoals de NBB voor de verantwoordelijken voor de compliancefunctie bij banken, beursvennootschappen en verzekeringsondernemingen zal de FSMA, bij de beoordeling van het vereiste van deskundigheid in hoofde van de in het vorige lid opgesomde verantwoordelijken voor de compliancefunctie, rekening houden met de naleving, door de kandidaat, van de erkenningsvoorwaarden als bedoeld in artikel 3, § 1, 1°, 2°, 3°, 6° en 7°, van dit reglement, i.e. de voorwaarden inzake ervaring, diploma, beroepskennis, vaardigheden en professioneel gedrag, zonder daarbij echter afbreuk te doen aan haar beoordelingsvrijheid.

homologues, des contreparties et des autres parties prenantes, ainsi que de l'ensemble de la communauté. Le comportement professionnel doit émaner de la personne elle-même, mais il est déterminé également par l'environnement dans lequel cette personne opère (notamment sur le plan de l'éthique du métier et des règles de conduite internes des établissements). En règle générale, on peut considérer qu'une personne possède un comportement professionnel en l'absence d'indices indiquant le contraire. Si la personne a par le passé été en contact avec la FSMA, cette relation antérieure joue un rôle. On peut, dans ce cas, prendre contact avec les personnes avec qui l'intéressé a été en contact professionnel par le passé (les "références").

B. Exigences d'expertise dans le chef des responsables de la fonction de compliance au sein des entreprises réglementées relevant du contrôle prudentiel de la FSMA

Une nouvelle section est insérée dans le règlement du 27 octobre 2011 consacrée aux exigences en matière d'expertise des responsables de la fonction de compliance au sein des entreprises réglementées relevant du contrôle prudentiel de la FSMA, à savoir les sociétés de gestion de portefeuille et de conseil en investissement, les OPC auto-gérés, les sociétés de gestion d'OPC et les gestionnaires d'OPCA publics.

Au même titre que la BNB pour les responsables de la fonction de compliance au sein des banques, des sociétés de bourse et des entreprises d'assurance, la FSMA tiendra compte, pour l'appréciation de la condition d'expertise des responsables de la fonction de compliance énumérés à l'alinéa précédent, du respect par le candidat des conditions d'agrément reprises à l'article 3, § 1^{er}, 1°, 2°, 3°, 6° et 7° du présent règlement, à savoir les conditions d'expérience, de diplôme, de connaissances professionnelles, de compétences et de comportement professionnel, sans cependant qu'il soit porté atteinte à sa liberté d'appréciation.

De toegepaste regels bij de beoordeling van het passende karakter van de ervaring, alsook de voorwaarde inzake beroepskennis vormen het geheel van regels waarvan de naleving onder het toezicht van een verantwoordelijke voor de compliancefunctie valt, i.e. alle integriteits- en gedragsregels die van toepassing zijn op de betrokken gereguleerde onderneming.

Er wordt in een overgangsregeling voorzien voor de verantwoordelijken voor de compliancefunctie die in functie zijn op het moment waarop dit reglement in werking treedt. Laatstgenoemden blijven echter aan de erkenningsvoorwaarde onderworpen als zij zich niet hebben kunnen beroepen op de overgangsregeling van artikel 6 van het reglement, i.e. de verantwoordelijken voor de compliancefunctie die niet in functie waren op 1 april 2011.

Wanneer die personen van sector veranderen, moeten zij bovendien een attest indienen waaruit blijkt dat zij zijn geslaagd voor het examen van de sector waar zij de functie van verantwoordelijke van de compliancefunctie zullen uitoefenen.

C. Erkenning van de examens

In het reglement van 27 oktober 2011 wordt een nieuwe afdeling ingevoegd over de erkenning van de examens. Die instellingen die een examen voor complianceofficers willen organiseren, moeten de erkenning van dat examen verkrijgen van zowel de FSMA als de NBB. De erkenningsvoorwaarden zijn identiek voor beide beslissingen.

Eerst en vooral moet de instelling verduidelijken of haar examen bedoeld is voor de complianceofficers van de bank- en beleggingsdienstensector of voor de complianceofficers van de verzekeringssector.

Elk examen moet verplicht bestaan uit een theoretisch en een praktisch deel. Om te kunnen nagaan of de betrokkenen een minimale theoretische kennis bezitten van alle regels waarvan de complianceofficer de naleving moet garanderen, moet het theoretisch deel van het examen betrekking hebben op alle wettelijke en

Les règles prises en considération pour apprécier le caractère adéquat de l'expérience, ainsi que la condition de connaissances professionnelles sont l'ensemble des règles au respect desquelles un responsable de la fonction de compliance est supposé veiller, à savoir toutes les règles d'intégrité et de conduite applicables à l'entreprise réglementée concernée.

Une disposition transitoire est prévue pour les responsables de la fonction de compliance qui sont en fonction au moment de l'entrée en vigueur du présent règlement. Ces derniers restent cependant soumis à l'obligation d'agrément s'ils n'ont pu se prévaloir de la disposition transitoire de l'article 6 du règlement, c.-à-d. celles qui n'étaient pas en fonction au 1^{er} avril 2011.

En outre, en cas de changement de secteur, ces personnes doivent attester de la réussite de l'examen du secteur dans lequel elles exerceront des fonctions de responsable de la fonction de compliance.

C. Agrément des examens

Une nouvelle section est insérée dans le règlement du 27 octobre 2011 consacrée à l'agrément des examens. Les organismes qui entendent organiser un examen destiné aux compliance officers sont tenus d'obtenir une décision d'agrément tant de la FSMA que de la BNB. Les conditions d'agrément sont identiques pour ces deux décisions.

L'organisme doit tout d'abord préciser si son examen s'adresse aux compliance officers du secteur bancaire et des services d'investissement, ou s'il s'adresse au secteur des assurances.

Chaque examen doit obligatoirement comporter une partie théorique et une partie pratique. Pour s'assurer d'une connaissance théorique minimale de l'ensemble des règles dont le compliance officer doit assurer le respect, la partie théorique de l'examen doit couvrir l'ensemble des règles de conduite et d'intégrité

reglementaire gedrags- en integriteitsregels die van toepassing zijn op de betrokken gereglementeerde ondernemingen en verband houden met de compliancefunctie.

Het praktisch deel van het examen moet uit twee afzonderlijke modules bestaan, waarvan één module eventueel facultatief zal zijn in functie van de activiteiten van de onderneming waar de complianceofficer zijn functie zal uitoefenen, zoals hierboven uitgelegd. In zekere mate wordt op die manier rekening gehouden met de problemen waarmee de complianceofficer van die ondernemingen daarwerkelijk wordt geconfronteerd bij de uitoefening van zijn functie. Die gedeeltelijke modalisering van het praktisch deel van het examen heeft echter een impact op de mobiliteit van de complianceofficer die het examen mogelijk opnieuw zal moeten afleggen als hij wordt aangewezen bij een andere gereglementeerde onderneming, waarvan de activiteiten verschillen van die van de onderneming waar hij vroeger als verantwoordelijke was aangewezen. Verder heeft die gedeeltelijke modalisering ook tot gevolg dat een erkend complianceofficer mogelijk voor een aanvullende module van het examen zal moeten slagen, als de gereglementeerde onderneming waar hij actief is, haar activiteiten uitbreidt (bijvoorbeeld een verzekeringsonderneming die levensverzekeringsactiviteiten zou gaan verrichten en waarvan de complianceofficer dan voor de "AML"-examenmodule zou moeten slagen) (zie artikel 3, § 3, van het reglement).

De module van het praktisch deel van het verplichte examen voor alle kandidaten zal ook verplicht betrekking moeten hebben op bepaalde materies. Zo zal module B van het praktisch deel van het voor de verzekeringssector bestemde examen, op zijn minst betrekking moeten hebben op de naleving van de gedrags- en organisatorische regels die verband houden met de verzekeringsdistributie. Module B van het praktisch deel van het examen dat bestemd is voor de bank- en beleggingsdienstensector, zal verplicht vragen moeten bevatten over de waakzaamheidsplicht ten aanzien van de cliënten en over de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de

légales et réglementaires qui s'appliquent aux entreprises réglementées concernées et qui relèvent de la fonction de compliance.

La partie pratique devra quant à elle contenir deux modules distincts, dont l'un sera éventuellement facultatif en fonction des activités exercées par l'entreprise au sein de laquelle le compliance officer exerce ses fonctions, comme expliqué supra. Dans une certaine mesure, il est ainsi tenu compte des problématiques réellement rencontrées par le compliance officer de ces entreprises dans l'exercice de leurs fonctions. Cette modalisation partielle de la partie pratique de l'examen a cependant un impact sur la mobilité du compliance officer qui pourrait être amené à devoir à nouveau passer l'examen en cas de désignation dans une autre entreprise réglementée, même au sein du même secteur, mais dont les activités diffèrent de celle au sein de laquelle il était précédemment désigné comme responsable. Cette modalisation partielle a également comme conséquence qu'un compliance officer agréé pourrait devoir passer un module d'examen complémentaire si l'entreprise réglementée au sein de laquelle il est actif étend ses activités (par exemple une entreprise d'assurance qui développerait des activités en assurance-vie et dont le compliance officer devrait alors passer le module d'examen "AML") (cf. article 3, § 3 du règlement)

Le module de la partie pratique de l'examen obligatoire pour tous les candidats devra également obligatoirement porter sur certaines matières. Ainsi, le module B de la partie pratique de l'examen destiné au secteur des assurances devra à tout le moins porter sur le respect des règles de conduite et organisationnelles liées à l'activité de distribution d'assurances. Le module B de la partie pratique de l'examen destiné au secteur bancaire et des services en investissement devra obligatoirement contenir des questions relatives au devoir de vigilance à l'égard de la clientèle et la prévention de l'utilisation du système financier aux fins du blanchiment de capitaux et du financement du

financiering van terrorisme, alsook over bepaalde organisatorische vereisten.

Daarnaast worden nog andere voorwaarden gekoppeld aan de erkenning van de examens, waaronder de verplichting om het examen te laten voorafgaan door een opleiding, de verplichting dat het examen moet bestaan uit twee sessies (waarvan de tweede een herkansing impliceert), de verplichting om de examenvragen regelmatig aan te passen, en de verplichting om een beroepsprocedure te organiseren. De voorafgaande opleiding kan, naar keuze van de instelling, het theoretisch of het praktisch deel van het examen voorafgaan.

De voorwaarden voor de erkenning van het examen moeten te allen tijde worden nageleefd door de instelling die dat examen organiseert. Als dat niet gebeurt, kan zowel de FSMA als de NBB, na het advies van de andere instelling te hebben ingewonnen, de erkenning van het betrokken examen herroepen.

D. Erkenning van de opleidingsinstellingen

De individuele erkenning van de opleidingen die worden georganiseerd met het oog op de permanente opleiding van de complianceofficers wordt vervangen door de verplichting, voor elke instelling die voornemens is een dergelijke opleiding aan te bieden, om door de FSMA te worden erkend. De nieuwe afdeling VI, die in het reglement van 27 oktober 2011 wordt ingevoegd, strekt ertoe de erkenningsvoorwaarden te definiëren die op die instellingen van toepassing zijn. In het kader van die voorwaarden wordt de nadruk gelegd op de kwaliteit en de regelmatige actualisering van de inhoud van de georganiseerde opleidingen, op de vorm van die opleidingen en op de deskundigheid van de lesgevers. Om te kunnen nagaan of die erkenningsvoorwaarden te allen tijde worden nageleefd, moeten de erkende opleidingsinstellingen de NBB en de FSMA systematisch hun opleidingsprogramma's bezorgen, en dit minstens één maand voor de datum van die opleidingen. Een deelnemersregister en de afgeleverde deelnameattesten moeten de FSMA en de NBB in staat stellen na te gaan of de complianceofficers permanente opleidingen

terrorisme, ainsi que sur certaines exigences organisationnelles.

D'autres conditions d'agrément des examens sont prévues, dont l'obligation de faire précéder l'examen d'une formation, l'obligation, pour l'examen, de comporter deux sessions (dont la deuxième implique une épreuve de repêchage), l'obligation de mise à jour régulière des questions et l'obligation de mettre en place une procédure de recours. La formation préalable peut, au choix de l'organisme, précéder la partie théorique ou la partie pratique de l'examen.

Les conditions d'agrément de l'examen doivent être respectées en permanence par l'organisme qui l'organise et à défaut, tant la FSMA que la BNB peut, moyennant avis de l'autre institution, révoquer l'agrément de l'examen concerné.

D. Agrément des organismes de formation

L'agrément individuel des formations organisées en vue de la formation permanente des compliance officers est remplacé par l'obligation, pour chaque organisme qui entend proposer une telle formation, de se faire agréer par la FSMA. La nouvelle section VI, insérée dans le règlement du 27 octobre 2011 vise à définir les conditions d'agrément applicables à ces organismes. Parmi ces conditions, l'accent est mis sur la qualité et la mise à jour régulière du contenu des formations organisées, sur leur forme, ainsi que sur l'expertise des formateurs. Pour s'assurer du respect en permanence de ces conditions d'agrément, les organismes de formation agréés doivent transmettre systématiquement à la BNB et à la FSMA le programme de leurs formations, et ce au moins un mois avant la date de ces formations. Un registre des participants et la remise d'attestations de présence doivent permettre à la FSMA et à la BNB de s'assurer du suivi de formations permanentes par les compliance officers, d'une durée minimale requise en vertu des articles 3, § 3 et 5 du présent règlement.

hebben gevolgd voor de minimumduur die vereist is krachtens de artikelen 3, § 3, en 5, van dit reglement.

Aan die erkenningsvoorwaarden moet te allen tijde worden voldaan door de erkende opleidingsinstelling. Zo niet, kan de FSMA, in voorkomend geval op verzoek van de NBB, de erkenning van de opleidingsinstelling herroepen.

E. Overgangsbepalingen

Als overgangsmaatregel krijgen de bestaande examens die door de FSMA zijn erkend, een voorlopige erkenning, op voorwaarde echter dat er, voor de instellingen die de examens organiseren, vóór 1 september 2018 een erkenningsaanvraag bij de NBB en de FSMA wordt ingediend. Gebeurt dit niet of wordt de erkenningsaanvraag geweigerd, dan wordt de voorlopige erkenning van rechtswege beëindigd. Kandidaten kunnen zich blijven beroepen op de attesten van slagen voor examens die uitsluitend door de FSMA zijn erkend (conform de regeling vervat in het FSMA-reglement van 27 oktober 2011 vóór de wijziging ervan door dit reglement). De kandidaat-complianceofficers die voor een dergelijk examen zijn geslaagd, hoeven, volgens de nieuwe regeling, niet opnieuw een examen af te leggen.

In diezelfde geest kunnen de (kandidaten) compliance officers, wat het vereiste van permanente vorming betreft, ook opleidingsuren doen gelden in het kader van een deelname aan een door de FSMA erkend opleidingsprogramma vóór de inwerkingtreding van dit reglement of tijdens de periode waarin de erkenningsaanvraag van de betrokken opleidingsinstelling wordt onderzocht. Om de continuïteit van de permanente opleiding van de complianceofficers te garanderen, wordt immers expliciet bepaald dat de FSMA de opleidingsprogramma's die na de inwerkingtreding van dit reglement worden georganiseerd, blijft erkennen, zolang zij niet heeft beslist om de betrokken opleidingsinstelling te erkennen dan wel om die erkenning te weigeren.

Ces conditions d'agrément doivent être respectées en permanence par l'organisme de formation agréé. A défaut, la FSMA peut, le cas échéant à la demande de la BNB, révoquer l'agrément de l'organisme de formation.

E. Dispositions transitoires

À titre de disposition transitoire, les examens actuels qui sont agréés par la FSMA bénéficient d'un agrément provisoire, à condition toutefois, pour les organismes qui les organisent, d'avoir introduit une demande d'agrément auprès de la BNB et de la FSMA avant le 1er septembre 2018. Dans le cas contraire ou en cas de refus de la demande d'agrément, il est mis un terme de plein droit à l'agrément provisoire. Les certificats de réussite d'examens agréés exclusivement par la FSMA (conformément au régime prévu par le règlement de la FSMA du 27 octobre 2011 avant sa modification par le présent règlement) peuvent continuer à être invoqués. Les candidats compliance officers qui ont passé ce type d'examen ne doivent pas repasser un examen sous la nouvelle mouture.

Dans le même ordre d'idées, s'agissant de l'exigence de formation permanente, les (candidats) compliance officers peuvent également faire valoir des heures de formation dans le cadre d'une participation à un programme de formation agréé par la FSMA avant l'entrée en vigueur du présent règlement ou durant la période d'examen de la demande d'agrément de l'organisme de formation concerné. Afin d'assurer la continuité de la formation permanente des compliance officers, il est en effet prévu explicitement que la FSMA continue à agréer des programmes de formation organisés après l'entrée en vigueur du présent règlement, et ce tant que la FSMA n'a pas pris une décision d'agrément, ou de refus d'agrément vis-à-vis de l'organisme de formation concerné.